

מו:

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

עין משפט
גון מצוה

לה א מיי פטיי מהל'
מנשה קרינת הלל
טו
ל ב מיי פ"א סס הלל
ד:

תורה אור השלם
1. והנה ביום השני
ודבינו את אשר יביאו
ודנה משנה על אשר
ילקטו יום יום:

שמות טו ה
2. ויום השביעי שבת ליה
אלוהין לא תעשה כל
מלאכה אתה ובנך ובתך
עבדך ואמתך ובהמתך
ובנך אשר בשעריך:
שמות טו ט
3. ושה ארת מן הבטח
והקטנים ממשקה
שן יצאל למנהג ולעולה
ולשלימים לומר עליהם
נאם ארני אליהם:
יחזקאל מה טו

רבינו חננאל

והוא בשביעית וירט
שירם. ולא נזכר אבות
השוכה שתיים היו ח'
לארין. ואי סיד תעשה כל
הואיל. אחרישה ביום טוב
לא ליחייב הואיל ודואי
לכות אבות החסירה
דס צפור. ורזינין אותו
מקום שחורש בו אבנים
מקורולות הם דלאו בני
כסוד ניהו. אמרין דוא
ראו ליתוסין כלאחר די
כו. ורקתה רב אשי
כחונתא. פירוש קרקע
שיש בו לחלוות וחזי ליה
ראו לככות בו. ויש
מי שאומר שיש יבש
ויחייב אבי רבבשל דוד
הנשה בחלב ביי"ט ואבלי
לוקה חמש כו. וראו
אמרין הואיל. אהבערה
לא נתייב הואיל וחזי ליה
לשני אפיק הבערה ועייל
גיד הנשה של וכלה
אני והתני ד' חייא אומר
לוקה שתיים על אכילה
ורששה על ביטולו. ואלו
הן לוקה משום פטירה
אש שלא לערוך אכילה.
לוקה משום מבשל גיד
ויקום היום טוב שאינו בו
אכילה. וכן משום מבשל
בשר בחלב. ויהי מבשל
כביטול. ורששים באכילה
משום אוכל גיד הנשה
ומשום אוכל בשר בחלב.
ואם חרצה הבערה וחבילה
גיד הנשה של וכלה
ותאמר משום אכילה.
וכלה ולא משום הבערה.
ויבאו שלשה על האכילה
ורששה על הביטול. והדי
עני מוקצה. ונקשתין וכו'
מוקצה מראוייתא הוא
שולקין עליו כו. והוא את
הוא דאכתוב בעי מרב הונא
ואמר לה מרב חסדא.
הביא שה כן האפר. פירוש
מן המדבר ממוקם המדבר.
ושעת המיד ביום טוב
מהו. מי שי מוקצה לכוזה
לא. ואמר לן פטור
לי מהאי קרא רשיה אתה
מן הצאן מן המדבר
ממשה ישראל. שה ולא
בבשר. אחת ולא מפשר.
מן הצאן ולא מן המלגס.
לכופר המלגס פטור שאינו
לא כבש ולא איל.
דוא מפורש בס' פרה.

אפילו עיי ד"א חין מעשרין מזה על זה מירוש ודגן דגן ודגן שכן
כלאים עיי דבר אחר וכו' עיי ד"א דקאמר לא קאי לדגן ודגן
דכלאו דבר אחר מיחייב נחטים ושעורים לחוד וטעמא דר' יאשיה
דכלאים ככרם לא מיחייב אלא בשלשה מינין וכלאי ורשעים מיחייב
כ' מינין מפרי' חריעת כלאים
משמע כ' מיני ורשעים חריעת כלאי
מן זריעה הוא אכל חין לפרש משום
דמשמע לא תורע כהדי כרמך כלאים
אכל עדך בלא שום זרע קריי שדה
דהא לא שייך לפרש כן גבי כהמקך
ליפרוש ריי קשה אמאי נקט שור
ותמור כשור לחוד' ה"מ לאשכחוי
כלאים כשור פסולי המוקדשים
דקאמר כ' בתמא דמכות (דף כג.)
דלמר רבי יתכן המנהיג כשור פסולי
המוקדשים ללוקה משום דעשאו
הכמוי כ' גופים דליקתק לנצי ואלו
ולפיה ינחא דליכא כפסולי המוקדשי'
לאו דמעילה ולפרי' י"ל דמשום דעיקר
כלאים כשור וכתמור כהני נקט
שור ותמור: ושבועית. למ"ד
כ"ק דמועד קטן (דף ג.) מורש
כשביעית אינו לוקה מוקי הן דהכא
כמורש ומחפה דמחפה חייב משום
זרע: אחרישא א' ציפור. אש
הוא"ז והוי ציפורי דם ציפור. אש
היה דם ציפור כמקום חרישה
וככ"ג ששם היה מנקה עפר אחר
יעג הדס או שטטש עיי מים ולא
יקום מצות כסיו וגם מיייר שאין
יכול לקפלו ולטלו ולא לא כן לא
שייך כאלו לידמי עשה לא תעשה
דקאמר ר"ל [בשבת] (דף קנ"ג.) כל
מקום שאחזה מולא עשה ולא תעשה
לא אהה יכול לקיים עשיהם מוטב
אש לאו ידחה עשה לא תעשה:
כאבנים מקורולות. פי' רכות
שכן ראויות לזריעה

מיהו לא חזי לכתיו עד שיכתוש וגבי בית הכסא נמי לפי שהן רכות
לריות יותר לקינות ממשכן קשים ולא כפיה דפי' התם כ' כירה
(שבת מג.) מקורולות חדות דהכא לא ח"ש ורש"י ממקו כאלן מן
הספרים: בתי"שה ב"ש מי שרי. הקשה ריב"ז מאי פריך
הא ודאי שרי כמו חרישה דשרי משום הואיל הכא נמי כתישה ועוד
ימינה היכי פריך הכא דלימי עשה דכסי וידחה לאו דפי' הא חין
זינה נדחה מפני עשה דהא תנן כביד לזנין [הקטן פג.] חין שריפת
קדשים דוחה י"ט וצ"פ כמה מדליקין (שבת כד.) יליף מקראי או
משום דמסקי רב אשי התם דיי"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה
דוחה לא תעשה ועשה ומפרש רש"י הואיל וחזי לכתיו דם ציפור לא
משום דמיה קאמר אלא משום דלא לא שייך לחרישה אלא לעפרה
ועוד לזרעיה גומא ואינו כריך אלא לעפרה פטור משום דמיה
מלאכה שאין לזריעה לגופה והשתא פריך שפיר כתישה דיי"ט מי
שרי דכתישה הוי כתישה וזריעה לגופה הוא שממכוון לעשות
עפר לככות ולא משתרי לזורך כסיו דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה
הוא כדמוכא כ"ק דמגילה (דף י.) והכא כעדה לזריעה קיימה שמעבתי את
חריש בארעא דליה וחי אמרת הואיל וחי הוי מלאכה שאין לזריעה לגופה
דנחרישה דכלאים קאי דליכא אלא לאו גרידא אכל ליום טוב לא קאי וכגון ששם
היה הולך לנקש עפר אחר היה הדס נבלע כקרקע ומסקי
חמישה דיי"ט מי שרי כיון דמשום י"ט אסור דמשום דמיה זיה עשה ולא
תעשה גס משום כלאים לא שייך למיפטר כהואיל דאפילו אש היה
הס דם ציפור אסור וכתהלה נמי הוה מצי לשנוי חרישה דיי"ט מי שרי
אלא דמשי ליה בע"א משום יגדיל תורה ויאדירי: ולר"ק' משום
בערה. כ"ק דבינה (דף יב.) אמר הא מני כ"ג היא דלית להו ממוך אכל
לית הלל שרי א"ע' דכריך שיהא לזך היום הא נמי משני
זורך היום א"ע' ש' ראו לזרעו אלא כלאסור: אהבערה א' ציפור. אש
שמה אמר: דוואיל והוי ציפור. בלא הא פירכה נמי קאמר נמכות אפיק
הבערה משום דקשיא ליה הא דקאמר רבה חילוק מלאכות לשבת
ואין חילוק מלאכות ליי"ט: ועייל עצי מוקצה. ימינה לרי"מ
מ"מ למיני גיד הנשה של נבילה וילקין נמי משום נבילה:
שה' ויא הברו. פירש בקוב"ה דהא משמע בין זכר ובין נקבה וימינה
הא כעולה דהא כעולה אירי דאין כהא נקבה וא"ת אמאי אינטיריך קרא
ש' תמיד כה מצבור ומעשר תיפוק ליה שאין מתנומיהן שות' וי"ל דהא
אמר' כל הנימי' כמתן ד' שנתה כמתנה אחת כיפר וי"ק
היאך יעשה תמיד מצבור הא קעבר משום כל שממנו לאשים הרי הוא
ככל תקטירו (יבמות דף ק.) וי"ל כיון דמסקי ליה לשם עולה דינו כדון
עולה ומהאי טעמא נמי ינחא לענין מתנה ורי"י פירש דהאי קרא משמע
כפסח דכתיב זיה שה תמים (א) וקאמר שלא יביאנו לא כדבור ולא
דמעשר וז"ש השתא דמתנומיהן שות' ולא חיקשי כל שממנו לאשים:
שה' ויא בביר. וא"ת כפרק קמא דמגיגה (דף ט.) דנפקא לן
דמתנת ידך דכל דבר שבה חונה אין צא אלא מן החולין וי"ל דהכא
אשמכחא בעלמא היא ומן המאמית שערלה כעולה כמתמיה נמי
אשמכחא היא אן קשה דממשקה ישאל מן המומר לשראל דרשה
גמורה היא דמחאי קרא יליף כ"ק דמנחות (דף ה.) דטרפיה אסורה
לגביה רבי

וכתישה. דעובר משום עדך לא תורעו) וחורש חולדה דזרע כגון
חורש לככות את חרישה: (יוצנלאים ככרם. דכדאי דקא' מרש
מחפה ככלאים והמחפה ככלאים לוקה הרי מחפה. ויי"ט הרי ששה.
שניתן לאחרת מיתת כ"ד הוא דאין לוקין עליו: וכן ונייר אבנים
הטומאה. שזה בית הקברות הוא כהן ונייר וזה כאלו
לכו לפרש לא יעמאש ולא דמיז על נפש מה לא יבוא:
אחרישא. משום לאו דיי"ט לא לילקין: דם פטור. הואיל וחי
מודמי ליה כפרים וחיות טובה: כאבנים. ליה חזו לכסיו:
ראויים לכושפן. קשיא היא: כלאחר יד. עיי שני דשנות בעלמא
הוא ויזון דמדאורייתא שרי פקע ליה מלקות: טיגא. טיגא
לח ראויה לזריעה ואינה נעשית עפר אש צא
ליתמשה היא מדבקת ונגלת: לוקה משום טבא:
גיד צי"ט. ציטול שאינו ראויה ולוקה משום מבשל בשר
כחלב אפילו הוא חול וקסבר יש כגידים כמתן טעם:
וכשר הס: משום הכערה. שלא לערוך דהכערה
מלאכה לעמיה ויבטול מלאכה לעמיה: גיד הנשה של נבלה.
לדוקה על אפילו משום נבילה: שפים על אפילו.
אוכל גיד ואוכל בשר בחלב: שלג על ציטולו.
משום הכערה דיי"ט ומשום ציטול דיי"ט ומשום מבשל בשר
כחלב אפילו כחול: ועייל עצי מוקצה. דהשתא
ליכא למימר הואיל דמדאורייתא אסור להשתמש
באש מוקצה דיי"ט: מוקצה דאורייתא. כמתיה:
וסביו. ויבואו דכמתן שזמון לא צורכיהו היום
אמרו דגמ' זו לזורך היום דמשום טורה מלאכה
שבת לא כריך דהכתיב' את אשר מחפסו אפו

ואת אשר תבטלו בטלו ויזון דלאו מוזמן הוא והכתוב
קראו הכנה הוא לה מלאכה ועבר עליה משום לא תעשה
כל מלאכה': בעלי. שאלמי: מאפר. אמו ומוקצה
הוא שאינו נכנס ליישוב ימים רבים: סמיד. עולה
של ציבור: מהו. ליקרב: שה ולא את הככור. ממתמא
היא ודרשה קרא דיוחזקאל (מה) גבי אבות ושה
אחת מן האלן מן המאמית ממשה ישראלי: שם
ולא את הככור. דשה משמע שיהא ראויה ליות
בין זכר ובין נקבה דכילן ככלל שה וזכור אינו
אלא זכר: ולא מעשר. דמעשר כהמה אינו ראויה
להקריבו לקרבן אחר והכי משמע אחד שיהא
לכד ולא זה שאינו כה אלא מכלל עשרה: מן האלן.
ולא כל האלן מיעוטא הוא להויא. פלגס יאח
מכלל כבש וככלל איל לא צא והיינו כל חודש
עלשה חודש דכנש כן שנה הוא איל משכונס
לשנה שנה חודש שלם והכי מפרש לה כמס' פרה
(פ"א משנה ג.) מן עפר לככות ולא משתרי לזורך
כסיו דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה הוא
כדמוכא כ"ק דמגילה (דף י.) והכא כעדה לזריעה
קיימה שמעבתי את חריש בארעא דליה וחי אמרת
הואיל וחי הוי מלאכה שאין לזריעה לגופה דנחרישה
דכלאים קאי דליכא אלא לאו גרידא אכל ליום טוב
לא קאי וכגון ששם היה הולך לנקש עפר אחר היה
הדס נבלע כקרקע ומסקי חמישה דיי"ט מי שרי
כיון דמשום י"ט אסור דמשום דמיה זיה עשה ולא
תעשה גס משום כלאים לא שייך למיפטר כהואיל
דאפילו אש היה הס דם ציפור אסור וכתהלה נמי
הוה מצי לשנוי חרישה דיי"ט מי שרי אלא דמשי
ליה בע"א משום יגדיל תורה ויאדירי: ולר"ק' משום
בערה. כ"ק דבינה (דף יב.) אמר הא מני כ"ג היא
דלית להו ממוך אכל לית הלל שרי א"ע' דכריך שיהא
לזך היום הא נמי משני זורך היום א"ע' ש' ראו לזרעו
אלא כלאסור: אהבערה א' ציפור. אש שמה אמר:
דוואיל והוי ציפור. בלא הא פירכה נמי קאמר
נמכות אפיק הבערה משום דקשיא ליה הא דקאמר
רבה חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליי"ט:
ועייל עצי מוקצה. ימינה לרי"מ מ"מ למיני גיד הנשה
של נבילה וילקין נמי משום נבילה: שה' ויא הברו.
פירש בקוב"ה דהא משמע בין זכר ובין נקבה וימינה
הא כעולה דהא כעולה אירי דאין כהא נקבה וא"ת
אמאי אינטיריך קרא ש' תמיד מצבור ומעשר תיפוק ליה
שאין מתנומיהן שות' וי"ל דהא אמר' כל הנימי' כמתן
ד' שנתה כמתנה אחת כיפר וי"ק היאך יעשה תמיד
מצבור הא קעבר משום כל שממנו לאשים הרי הוא
ככל תקטירו (יבמות דף ק.) וי"ל כיון דמסקי ליה לשם
עולה דינו כדון עולה ומהאי טעמא נמי ינחא לענין
מתנה ורי"י פירש דהאי קרא משמע כפסח דכתיב זיה
שה תמים (א) וקאמר שלא יביאנו לא כדבור ולא
דמעשר וז"ש השתא דמתנומיהן שות' ולא חיקשי כל
שממנו לאשים: שה' ויא בביר. וא"ת כפרק קמא דמגיגה
(דף ט.) דנפקא לן דמתנת ידך דכל דבר שבה חונה אין צא
אלא מן החולין וי"ל דהכא אשמכחא בעלמא היא ומן
המאמית שערלה כעולה כמתמיה נמי אשמכחא היא
אן קשה דממשקה ישאל מן המומר לשראל דרשה
גמורה היא דמחאי קרא יליף כ"ק דמנחות (דף ה.)
דטרפיה אסורה לגביה רבי

מסורת הש"ס

א) כלה יב [ע"פ] מרי
כא: [ע"פ] ב) כ"א
א"ל ב. א) ויקרא ס"א
ד) [ע"פ] ג) א"ל
כא: א) ומגיד ו:
א) [ע"פ] ד) כ"א:
זכרי. ט) [ע"פ] ה)
א) [ע"פ] ו) [ע"פ] ח)
א) [ע"פ] ט) [ע"פ] י)
א) [ע"פ] יא) [ע"פ] יב)
א) [ע"פ] יג) [ע"פ] יד)
א) [ע"פ] טו) [ע"פ] טז)
א) [ע"פ] יז) [ע"פ] יח)
א) [ע"פ] יט) [ע"פ] כ)

הגהות הב"ח

א) הוי' דיה עה ולא
הככור פי' ורי ורי פי'
דהאי קרא משמע כפסח
דכתיב ביה שה תמים א"כ
אתה קרא שביבוי' פסח
מדבר שיכול להיות
אחת פי' נקבה דהיינו
הולין ולא בביר ושה
אחת כתיב וקאמר ורי:

גליון הש"ס

ג' אחרישא לא יחייב.
פי' טורי אן מני' כאלו
מלאכה דף י' דיה וכלל:
שם ותייל עצי מוקצה.
פי' מלאכה פי' שביה
פקט:

מוסף רש"י

רשביעית. נמי משום
זרע כשביעית וזכות
כא. ביום טוב. דקעבר
חרישה דיי"ט וטו. כן
ונייר אבות הטומאה.
כסו והוא טור והלך
במקום עומא אחר
מחשבו. דלכא מה לאו
משום הין לנפש לא יעמא
בעמיו. וחד משום טור
על כל נפשות מה לא
ינח. וטו. לוקה משום
מבשל גיד ביי"ט.
שכשול אכ מלאכה הוא.
ויכול גיד דבר האסור
ואינו ראוי לאכילה ועמד
כאסור לא תעשה כל
מלאכה דלא תעשה אלא
לזורך וביצה יב. משום
מבשל בשר בחלב.
לאו משום ייי"ט. דמלקות
דכשול ייי"ט הא מלא ליה.
אלא אפילו הוא מול לוקה
משום מבשל בשר בחלב.
דכתיב לא תבשל בשר בחלב
שלא פתמיס. אחד לאסור
אפילו ואחד לאסור הנאה
ואחד לאסור בשול וטו.
משום הבערה. היא
מלאכה לעמיה. וקא סבר
יש חילוק מלאכות ליום
טוב ולקוח שמים על שמי
מלאכות משום ייי"ט עיי
יב. דלי הוה לחי מעשר
ומכרו מבשל הוה מריחיו
חייבין דמעבר ומשכל
לגבי מלאכות ומכא כב.